

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.14987724>

Accepted: 05.03.2025

Epik Filmler’de Müzik Kullanımı

The Use Of Music In Epic Films

Ufuk GÜRAL

Akdeniz Üniversitesi

horizonvas@yahoo.com, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1702-5776>

Özet

Sinema sanatında konularını antik çağdan alan filmlere, *Epik Filmler* adını veriyoruz. Arkeolojik buluşların Beyazperde’deki bir yansıması olan, sinemada önemli bir tür oluşturan ve ikonografi ile içerik bazında diğer türlerden farklı olan bu tür eserlerin başlangıcı, sinemanın ilk dönemine denk gelmiş, önce İtalya’da, sonra da Hollywood’da hazırlanmışlardır. 1950ler’de gerek yapıtların kalitesi ve gerekse izleyici rağbeti açısından altın çağını yaşayan Epikler’in “*10 Emir*”, “*Ben Hur*”, “*Spartakus*” ve “*Kleopatra*” gibi örnekleri türün zirvedeki yapıtları sayılırlar. Tür’ün sevilmesinde ve benimsenmesinde en önemli unsur, kuşkusuz müzikleridir. Çalışmamızda, önce müziğin ilk çağdaki işlevine değiniyoruz. Amacımız, Sinema’da anlam yaratmak için müziğin ne kadar önemli olduğuna dikkati çekmektir. ‘Notaların Beyazperde Yolculuğu’ isimli ikinci bölümde, Epiklere müziğin girişi ve 1950li yıllara kadarki yolculuğunu işliyoruz. 1950 ve 60lı yıllar, türün altın çağıdır ve en fazla İtalya’da yapılmışlardır. Dolayısıyla, bu filmlerin müziklerinin de doruk noktasında olduğu dönem, İtalyan bestecilerinin eseridir. Çalışmamızın son iki bölümü, Epiklerde klasik müziğe ağırlık verilmesinin nedenleri ve film müziğinde en büyük alternatif olan New Age’in bu tür filmlerde kullanımı ile ilgilidir.

Anahtar Kelimeler: Sinema, Epik Filmler, Antik Çağ, Senfonik Müzik, New Age.

Abstract

The films that take their topics from the ancient era are called Epic Films. The fact that these films are also called “Sword and Sandal Films” gives a clue about the characteristics of the period they depict. The definition includes the ‘sword’ representing war and masculine elements and the ‘sandal’ representing feminine phenomena such as love and beauty. They were being produced since the first period of cinema, starting in Italy, later in Hollywood. The golden age of the Epics is 1950s, an era in best films of the genre such as “*10 Commandments*” “*Ben Hur*”, “*Spartakus*” and “*Kleopatra*” were made. They owe their success to the music they contain, without any doubt. In our essay, first we depict the function of the music in the ancient era. The second chapter captures the period between the introduction of music until the Golden Age of the Genre. 1950s and 1960s were the peak period of Epics where most of them were being produced in Italy. Therefore,

Italian composers were the ones made audience admire these productions. The last two chapter of our work are related to the reason why classical music is the dominant genre in Epics and the use of New age in these films.

Keywords: Cinema, Epic Films, Ancient Age, Symphonic Music, New Age.

Giriş

İnsanoğlu'nun kendi geçmişine ulaşabilmek için, iki asır önce başlattığı arkeolojik kazılar, yalnızca gömülü eserleri yeryüzüne çıkarmakla kalmamış, bu disiplin, sanatın birçok dalına da ilham kaynağı oluşturmuştur. Takı'dan seramiğe, heykelden mimariye birçok disiplin gibi, Sinema da arkeolojiden etkilenen sanat dalları arasındadır. İşte, sinemada konularını antik çağdan alan filmlere, *Epik Filmler* adını veriyoruz. Epikler, Sinema'nın ilk döneminden beri üretilmektedirler. İsimlerini 'destansı' ve 'şiirsel' sözcüklerinin karşılığı olan "Epik" sözcüğünden alan söz konusu yapıtlar, ilk olarak İtalya'da çekilmişler ve Sinema Tarihi boyunca, istisnalar haricinde Yunan ve Roma Dönemi'ni işlemişlerdir. Arkeolojik buluşların Beyazperde'deki bir yansıması olan, sinemada önemli bir tür oluşturan ve ikonografi ile içerik bazında diğer türlerden farklı olan bu tür eserlerde, atmosfer yaratma, yani, kostüm, dekor ve aksesuar bazında seyirciyi inandırıcı bir ortamın içine çekme, başlıca unsurdur. Epiklerin iki ayrı gruba ayrılırlar. Bunlardan birincisi, Klasik Epik dediğimiz, gerçeğe yakın olanları, bir diğeri ise, içeriğinde gerçeküstü unsurlar barındıran Mitolojik (Fantastik) Epiklerdir.

Epik Filmlerin başlangıcı sinemanın ilk dönemine denk gelmiş, önce İtalya'da, sonra da diğer Batı Ülkeleri'nde üretilmişlerdir. 1950ler'de gerek yapıtların kalitesi ve gerekse izleyici rağbeti açısından altın çağını yaşayan Tür'ün "10 Emir", "Ben Hur", "Spartakus" ve "Kleopatra" gibi örnekleri en önemlileri arasında yer alırlar. Epik filmlerin başarısında ise en önemli unsurun içerdikleri müzik olduğu rahatlıkla ifade edilebilir. Çalışmamızda önce müziğin ilk çağdaki işlevine değiniyoruz. Tanınmış film müzikçisi Bernard Herrmann: "Sinema, modern sanatlar içerisinde müziğe en geniş anlamda yer veren tek sanattır(...)Alfred Hitchcock için film müziği gerilim yaratmak için bir araçken, Orson Welles, film müziğiyle karakterleri tahlil etmeyi sever"¹ derken Sinema'da anlam yaratmak için müziğin ne kadar önemli olduğuna dikkati çekiyor. Biz de, 'Notaların Beyazperde Yolculuğu' isimli ikinci bölümde, epiklere müziğin girişi ve 1950li yıllara kadarki yolculuğunu işliyoruz. Epikler, Altın Çağları olan 1950 ve 60lı yıllarda, en fazla İtalya'da üretilmişlerdir. Dolayısıyla bu filmlerin müziklerinin de doruk noktasında olduğu dönem İtalyan Besteciler'in eseri olacaktır. Çalışmamızın son iki bölümü, Epiklerde klasik müziğe ağırlık

¹ Bernard Herrmann on Film Music, Bernard Herrmann Film Scores CD'si, Milan Entertainment Inc., New York, 1992.

verilmesinin nedenleri ve film müziğinde en büyük alternatif olan New Age'in bu tür filmlerde kullanımına ayrılmıştır.

Müziğin İlk Çağdaki İşlevi

1995 yılında, Slovenya'daki Divje Babe adındaki Neandertal mağarasında, Ivan Turk isimli arkeoloğun bulunduğu ve 50,000 yıl öncesine tarihlenen flüt, bilinen en eski müzik aleti olarak kabul ediliyor. Bununla birlikte, müziğin ne olduğuna dair bilinen hiç bir tanımın bu flüde uyarlanabileceğini düşünmüyoruz. Her ne kadar büyük bir icat olsa da söz konusu enstrümanın yarattığı ses'in işlevi, bugün halen Latin Amerika'da üretilen, su akınca kuş sesleri çıkaran testilerden pek de farklı değildir.

Medeniyetin başlangıcı olan Sümerler'de ise, tarih öncesi flüte oranla biraz daha gelişmiş olan bir beste kaygısının ortaya çıktığını görüyoruz. Buradaki beste de, yine günümüzdeki beste anlayışında değil, doğaçlamanın biraz daha ilerisidir. Müzikalite açısından, doğaçlamayla oranlandığında, her seferinde aynı şeyi çalmaktan pek öteye gitmediği gibi, günümüzdeki melodiye zıt olarak belli kurallar ve ölçülere de sığmaz. Müzik, bu dönemde, daha, müziği bilmeyen bir insanın enstrümanı eline alınca çıkarttığı sesler seviyesindedir. İlhan Mimaroglu '*Müzik Tarihi*' isimli eserinde, dönem müziğini "*Eski Uygarlıkların Müziği (Avrupa'nın doğusundaki uygarlıkların müziği) konumuz sanat müziği olduğu için inceleme alanımız dışında kalır. Sanat müziği diye de bestecilerin yaratıcı bir bilinç içinde verdikleri yapıtların tümüne diyoruz*"² diyerek değerlendirir. Bununla birlikte, söz konusu eserler Mezopotamya'nın müzik anlayışı hakkında bize bir fikri vermektedirler. Günümüze kadar kalan birkaç Sümer Melodisini, bugün hala You Tube gibi platformlarda yeniden çalındıkları haliyle dinleyebiliyor, yorumlayabiliyoruz.³ Bunların bir kısmı günümüze uyarlanmış haliyle, bir kısmı ise, oldukları gibi çalınmışlardır. Aralarında en popüler olanlar, 4000 yıllık olan ve kulaktan kulağa duyularak gelen Sümer Melodisi '*Ud Angina Tabgina*' ve bugüne kadar bulunan ilk yazılı melodi olan 3400 yıllık (M.Ö. 1400) "*Hurri İlahisi No: 6*"dır. Tanrıça Nikkal'e adanmış olan bu ilahi, sözleriyle birlikte Hurriler'e ait bir nota sistemindeki yazılışıyla tablete kazanmıştır. Lir için yazılan eserin yazılı bulunduğu tablette ayrıca enstrümanın nasıl akord edileceği ve parçanın nasıl çalınacağı da bulunmaktadır.

Dönem enstrümanlarını, müziğin dönem bazında işlevine paralel olarak işlemek, müziğin sinemadaki işlevini daha iyi aktarabilmemize yarayacaktır. Müziğin gerçek anlamdaki ilk işlevi, sağlıkta kullanımıdır. Müzik Tanrısı Apollon'un aynı zamanda Sağlık Tanrısı oluşu, müziğin bu

² İlhan Mimaroglu, Müzik Tarihi, Varlık Yayınları, İstanbul, Eylül- 2014, s.15.

³Olguya, Anadolu'dan bir örnek: "Aydın'da yaşamış, dünyanın ilk notalı müziğini yazan Tralleis'i tanıtan klibi, Seikilos tarafından yazılan söz ve bestenin, Türkçe ve Yunanca seslendirilmesiyle son buldu". Burhan Ceylan, Hürriyet Ege, Hürriyet Yayıncılık, İzmir, 27 Haziran 2018, s.8.

esnada tedavi amaçlı olarak kullanılıyor oluşuna işaret eder. Sümerler'in müzik enstrümanlarını şiir eşliğinde çalmaları da, Yunanların Diyonisos Şenliklerinde temsilleri müzik eşliğinde vermeleri de, bugünkü anlamda film müziği kullanımına paraleldir. Burada müzik, anlatılmak istenen (dramatik) ifadeyi pekiştirici işlev görmektedir. Müzik, dönem bazında yek değil, her zaman için bir şeylere eşlik ederek kullanılmaktadır.

Film müzikçisi Vangelis, tanınmış Film Müzikçisi Ennio Morricone öldüğünde kendisine atfen şöyle bir mesaj yayınlamıştı: *“Eminim, şimdi müziğin çıktığı yer olan cennettesindir”*.⁴ Benzer bir örneği ülkemizden de verebiliriz: Cumhurbaşkanı Filarmoni Orkestrasının 1990lı yıllarda, Bayburt'da açık arazide verdiği konserden sonra, hayatlarında ilk kez klasik müzik dinleyen dinleyicilere izlenimleri sorulduğunda, aralarından bir kişi: *“Ulvi sesler duyduk”* şeklinde cevap vermişti⁵. Bu örnekler bakarak müziğin başlangıçtan itibaren gizemle ve doğüstü güçlerle bağdaştırıldığını söyleyebiliriz. Sözelimi, Antik Çağ'da Harran'daki Venüs Tapınağı'nda barındırılan müzikal enstrümanlar beyaz giyinmiş rahipler ve kadın katılımcılar tarafından çalınırdı. Destanlar, Yunan Orta Çağının ilk zamanlarında, “Aoidos” adını taşıyan şarkıcılar tarafından, Forminks ya da Kıtara denen, dört telli bir aletle belli bir makamda okunurdu. Arif Müfit Mansel'e göre: *“M.Ö. VII. yüzyıldan başlayarak lirizmin gelişmesinde, Frigya'da ve Lidya'da, Yunan Ülkesi'ne giren müziğin, büyük etkisi olmuştur”*.⁶ Şiirler, Homeros Zamanında da bilinen Lira ya da Rebab'tan başka, ilk önce İyonya'ya sonra tüm Yunan Dünyası'na getirilen flütün eşliğinde okunmaya başlanmıştı. Şarkılar, lir eşliğinde tekil olarak ya da dini törenlerde koro halinde söylene geldi. Dönemin önemli bestecileri, Lesboslu Terpandros ve Lidyalı Alkmandır. M.Ö. 8. Yüzyıl'dan itibaren halk toplantıları ve dini törenlerde çalınan müzik, zamanla Diyonisos törenlerinde de söylenir oldu. *“Demek ki, Tiyatro gibi, Müzik de Tanrıların hizmetindedir”*.⁷

Mısır'a doğudan gelen Lir, kaplumbağa kabuğuna yapılan Kıtara, binlerce yıl öncesinden gelen flüt ve vurmali çalgılar, antik çağın müzikal dünyasında başlıca çalgılarıdır. Tıpkı, 1960lar'dan itibaren pop müzikte kullanılan, davul, basgitar, solo gitar ve solistten oluşan, adına da Combo denen gruplar gibi, yukarıda sözünü ettiğimiz bu dört ses ve türevleri, ilk dönem orkestrasının vazgeçilmez çalgılarıydılar. Eski betimlemelerde bu dört çalgı ve çeşitleri yer almaktadır. Sonrasında ise, söz konusu enstrümanlar evrilmişler, sözelimi, İstanbul'da geliştirilen Constantinople Lir'i gibi, geliştikleri veya kullanıldıkları yerlerin adlarını almışlardır. Ney, Antik Flütler, Gothic Harp, Lir, Psaltery, Santuri, Kanun, Greko-Roman Lute (l'ud/ut) Mandolin, Jura ve Aho far bu çalgılardan bazılarıdır.

⁴ Hürriyet Gazetesi, Hürriyet Matbaacılık, İstanbul, 2 Ekim Cumartesi 2022, s.22.

⁵ Milliyet Sanat Dergisi, Milliyet Gazetesi Matbaası, İstanbul, Mart-2015, s.25.

⁶ Arif Müfit Mansel, Ege ve Yunan Tarihi, Türk Tarih Kurumu Yayınevi, Ankara, 2014, s.132.

⁷ Muazzez İlmiye Çığ, Ortadoğu Uygarlık Mirası -2, Kaynak Yayınları, İstanbul, 2015.

Mısırdaki antik dönemde gelişen üç boyutlu minyatür eserler arasında yer alan maketlerde, telli sazlar, vurmali çalgılar ve üflemeli sesleri çıkaran müzik aletleri ve çalanlar başlıca konuları oluşturmuşlardır. Bu minyatürlerde, Ön Asya'dan toplanan esir kadınların teşkil ettiği musiki heyetleri içinde, müziğe el çırparak katılanlar da görülmektedir. İlginç bir şekilde, Epik Filmlerde de bu çalgıları icra edenler, aynı minyatür heykellerdeki gibi, görselliğin bir parçasını oluştururlar.

Müziğin uhrevi işlevi bir yandan kilise ve cami gibi ibadethanelerde günümüze kadar sürmekle birlikte, zamanla, müziğin eğlenceye yönelik işlevi de evrilmiştir. *“Etrüskler, etrafı müzisyenler, dansçılar ve hizmetkârlarla çevrelenmiş, üzeri yiyecek ve şarap dolu masalarda, yemek yerken resmedilmektedir. Müzisyenler, Lir yerine, oryantal (Lidya) flüdü çalarken betimlenmektedir.”*⁸ Etrüsklerin lükse olan düşkünlüklerinin, eski Helen Yazarları tarafından alaya alınıp, bir Yakın Doğu özentisi olarak görüldüğü de burada bahsetmeden geçemeyeceklerimiz arasındadır.

Notalar'ın Beyazperde Yolculuğu

Gerard Betton, Sinema Tarihi kitabında sinemanın ilk döneminde dahi, filmlerin ender olarak tam bir sessizlik içerisinde gösterildiğine işaret ederek: *“Ekranda koşan bir at varsa, yere vurdukça bir ayakkabı sesi işitiliyor, dalgaların kıyıya vurması iki şeyi birbirine sürterek elde edilen bir gürültüyle anlatılıyordu”*⁹ yazıyor. Sinema'nın sessiz döneminde, çoğu filmin gösterimi sırasında bir piyano veya orkestra eşlik ediyordu. Bu dönemde, filme, Core Music ya da Sheet Music denen, klasik müzikten alınmış ve filmin sahnelerine uyumlu notalar eşlik ediyordu. Filme eşlik eden müzik, yerel bir piyanistin kendi bildiği parçalardan sahneye uygun olarak çaldığı temalar olabildiği gibi, *“Metropolis”* örneğinde olduğu gibi, özgün eser de olabiliyordu. Burada hatırlatması gereken bir konu, bu dönem sessiz filmlerinin özgün skorlarının çoğunun kayıp oluşu, bu nedenle bir kısmının, günümüzde sonradan bestelenmiş oluşudur. Bu olguya, Carl Davis'in *“Intolerance”* Filmini, elektronik müzik grubu Tangerine Dream'in da *“L'inferno”*yu yeniden bestelemesini örnek gösterebiliriz.

Sesli filme geçilmesiyle birlikte, Amerika'daki ilk film müziği bestecilerini, Orta Avrupa'dan göç edenler oluşturdu. Bu nedenle, filmlerde kullanılan sound, klasik müziği yansıtıyordu. Orta Avrupa'dan gelen besteciler bu yörenin klasik müzik geleneğini Hollywood'a taşıdılar. Yazdıkları partiyonlarda, nefesli çalgıların yanı sıra, Roma'da askerleri yönlendirmekte kullanılan borozandan türemiş korno ya da metal nefesliler gibi Roma ile ilintili enstrümanlara yer verdiler. Bu besteciler, Orta Avrupa'dan geldikleri için klasik müziği iyi biliyorlar, bu eserleri de iyi tanıyorlardı. Dolayısıyla, gerek konu, gerekse müzikal temalar olarak Antik Çağ Kültürü'nü

⁸ Muzaffer Demir, Lidyalılar -Mythos'tan Logos'a, Türk Tarih Kurumu Yayınevi, Ankara, 2014, s.253-255.

⁹ Betton, Sinema Tarihi, İletişim Yayınları-Cep Üniversitesi, İstanbul, Şubat 1993, s.17.

yansıtan, kendilerinden önce yapılmış eserlerde yer alan Roma, Grek ve Ortadoğu temalarına aşınaydılar. Ancak, antik çağ temaları hakkında bildikleri de yine bu klasik eserlerde duyduklarıyla sınırlıydı.

İlk film müzikçileri daha ziyade müzik direktörleriydi ve görevleri, beste yapmaktan çok, hali hazırda üretilmiş klasik müzik eserlerinden bölümleri sahnelere uyarlayıp orkestrayı yönetmekti. Bu dönemde, film müziği ‘duvardan duvara’ denen, filmin başlangıcından sonuna kadar süren bir anlayışla gerçekleştirildiğinden, müziğin kullanımı özgün besteden çok klasik müzik repertuarından parça seçimini gerektiriyordu. Düşük bütçeli bir film olan, yönetmen David Bradley’in 1949 tarihli “*Julius Sezar*” filminin müzik direktörü Grand Fletcher, besteci Chuck Zornik’e, üzerinde iki satır yazı olan bir nota sayfası vermiş, Zornik buradan 32 sayfalık bir skor bestelemiştir. Dokuz metal nefesli ve bir timpaniden oluşan müzik, sesi yükseltmek ve eko sağlayabilmek için terk edilmiş bir havuzun içinde kaydedilmiştir.

Bu dönemin Hollywood’unda, Macar asıllı Miklos Rozsa ya da Alex North gibi epiklerde uzmanlaşmış besteciler vardı. Miklos Rozsa, “*Ben-Hur*”un ikinci çevrimi olan 1959’daki versiyonunu bestelerken, Alex North ise, “*Kleopatra*” ve “*Spartakus*”un müziğini bestelemekle meşguldü. Burada dikkati çeken olgular, Rozsa’nın Ben-Hur’un birinci çevrimini bestelerken edindiği tecrübeden ikinci versiyonda da yararlanması, Alex North’un ise caz kökenli oluşuydu. “*Spartakus*”da dikkati çeken bir tema olan aşk teması, jazzy bir temanın büyük orkestraya uyarlanmış bir versiyonuydu. Dolayısıyla, tema, caz müziğinin büyük orkestra ile çalınışından ortaya çıkan ‘easy listening’in tipik bir örneğiydi. İlintili bir şekilde, henüz Hollywood’da Ortadoğu Vurmalı Çalgıları’nın bilinmediği bu dönemde kullanılan enstrümanlar da senfonik orkestranın elementleriydi. Epik filmlerde ön plana çıkan enstrüman ise, sesi, Mısır’da antik dönemde kullanılan, rüzgar çanlarını anımsatan, Metal Tüplü Vurmalı Çan ya da onun yerine kullanılan (yatay) Glockenspiel idi.

Kökenlerini Avrupa yerine Amerikan Folk Müziği ve Aaron Copland’dan alan Bernard Herrmann ve Elmer Bernstein de epiklere müzik yazanlardandırlar. Çok başarılı bir besteci olan Bernard Herrmann, 1954 tarihli “*Egyptian*” filminde Alfred Newman’la çalışmıştır. Dolayısıyla, bu önemli Michel Curtiz filminde, her iki bestecinin tarzları da aynı anda hissedilir. Herrmann, sonrasında en iyi fantastik epiklerden biri olarak kabul edilen “*Jason and the Argonauts*”la (Y:Don Chaffey/1963) kendisini gösterecek, Elmer Bernstein ise Cecile B. De Mille’in 1956 tarihli filmi “*The Ten Commandments/On Emir*”i besteleyecekti. Larry M. Timm, ‘*The Soul of Cinema: An Appreciation of Film Music*’ isimli kitabında filmin müziğinden şöyle bahsediyor: “*Nota bulunmadan önce bestelenen Mısır Müziği hakkında günümüze bir şey ulaşmadığı için, bir sahnede source (atmosfer) müzik için, Bernstein, o dönemden günümüz Mısırı’na ulaşan bazı nefesliler ve*

vurmali çalgılarla beste yaptı".¹⁰ Bernstein'in bu filmde kullandığı bir enstrüman da, dünyanın seri halde üretilen ilk synthesizer'ı olarak kabul edilen, bestecinin yaylı çalgılara destek olması için kullandığı Novachord'du.

İtalyan Besteciler

Epiklerin bir sonraki aşaması, İtalya'da Spagetti Westernlerden önce popüler bir tür olan Peplalardır. İsmi, Antik dönemin kadın giysisi Peplum'un çoğulu olan Pepla'dan alan Spagetti Epikler, Spagetti Westernler gibi, ölmüş bir türün en son örnekleriydiler. 20. Yüzyıl boyunca, dünyanın en büyük üçüncü film endüstrisine sahip olan İtalya, müzikte de aynı ölçüde iddialıydı. İtalyan Besteciler, klasikçilerin İtalya'nın zengin müzik kültüründen yararlanarak, eski ile yeni arasında kurduğu köprüye çok şey borçludurlar. Bu bestecilerin, o güne kadar yapılan diğer eserlerden edindikleri birikimi, İtalya'nın zengin müzik geçmişiyle yorumlayarak yarattıkları müzik, en çok Peplalar'ın bir alt türü olan Gladyatör Filmleri'ne katkıda bulunmuştur. Bu dönemde gerçekleştirilen Gladyatör Filmleri de, bunların müzikleri de, unutulmuş, yadsınmış ve üzerlerinde çok fazla çalışma yapılmamış eserler olmakla birlikte, yaratıldıkları dönemde büyük beğeni toplamışlardır. Gladyatör Filmleri'nin beğeniyle izlenmesinde de fikrimizce en büyük pay, bu eserlerin müzikleridir.

Önceki paragrafta, Çağdaş Sinema'da yalnızca Epiklere müzik üretmekle kalmamış, birçok türde filme de katkıda bulunmuş İtalyan Besteciler'in bu başarısını, İtalyan Repertuarı'ndan esinlenmelerine bağlamıştık. Epik Filmleri besteleyen müzisyenlerin en fazla yararlandıkları besteci ise, gelmiş geçmiş en iyi On İtalyan Besteci arasında yer alan, Ottorino Respighidir. 1879-1936 tarihleri arasında yaşayan, kendisi de bir tarihçi olan ve eserlerinin konuları, Mısır, Roma, Ortadoğu gibi yörelerde geçen, bu yörelere ait folklörden esintiler taşıyan Respucci'nin müziğinde, Klasik Epikler'in gerektirdiği atmosfer hali hazırda mevcuttu.

Epiklere müzik yazan bestecilere bir göz atılacak olursa, İtalyan Bestecilerin sinemanın daha başlangıcından beri aktif olarak bu türe katkıda buldukları dikkati çekecektir. Daha Sinema Tarihi'nin başlangıcında, sessiz dönemdeki ender özgün müziklerden birini ünlü İtalyan Film Müzikçisi Giuseppe Becce gerçekleştirmiştir. Bilindiği gibi, bir Amerikan yapımı olan ve James Stuart Blackton'un yönettiği "*Life of Moses/Musa'nın Yaşamı*",1909'da filme alınmıştı. Sinema'ya ses girer girmez çekilen ve türün ilk önemli örneklerinden olan 1937 tarihli Carmine Gallone filmi "*Scipione l'africano/Afrikanlı Scipione*"ise Ildebrando Pizzetti tarafından bestelenmişti.

¹⁰Larry M. Timm, *The Soul of Cinema: An Appreciation of Film Music*, Prentice Hall, New Jersey, 2003, s. 161.

Epikler'in Altın çağı olan 1950 ve 60lı yıllara bakıldığında, ilk göze çarpan besteci Franco Ferreradır. “*Ulysses/Ulis*” (Y: Mario Camerini /1954), “*Cartagine in fiamme/Kartaca Alevler İçerisinde*”(Y: Carmine Gallone/1960) ve “*The Giants of Thessaly/Teselya'nın Devletleri*” (Y: Riccardo Freda/1960) sanatçının bestelediği önemli filmler arasındadır. İlk önemli çalışması, Alfonso Brescia'nın yönettiği 1954 tarihli “*The Magnificent Gladiator/Müthiş Gladyatör*” olan Marcello Giombini ise, 1965 yılında “*I sette gladiatori/Yedi Gladyatör*”e (Y: Pedro Lazaga) besteci olarak imzasını atmıştır.

İtalya'da senfonik film müziğini domine edip yönlendiren sanatçılardan olan Renzo Rossellini'nin ilk önemli çalışması 1951 tarihli Carmine Galone filmi “*Messalina*”dır. En iyi eserlerini, yönetmen Riccardo Freda ile veren Rossellini, sanatçının “*Theodora, the slave empress/Teodora, Köle İmparatoriçe*”ve “*Sins of Rome/Roma'nın Günahları*”(1953) filmlerini bestelemiştir. Yönetmen Vittorio Cottafavi'nin filmi “*La Rivolta dei Gladiatori*”(1958) ise, Rossellini'nin bir diğer önemli çalışmasıdır. Müzik yaşamında daha çok Fantastik Peplalar'ı bestelemiş Armando Travajoli'nin en bilinen iki eseri, Yönetmen Mario Mattoli'nin “*Due Notti Con Cleopatra/Kleopatra İle İki Gece*”(1954) ve yönetmen Vittorio Cottafavi'nin 1961 tarihli “*Hercules and Captive Woman/Herkül ve Esir Kadın*”ıdır.

Peplalar'ın en önemli bestecilerinden birisi olan Angelo Francesco Lavagnino bu dalda birçok filme imzasını atmıştır. Sanatçı, Ortadoğu Perküsyon aletlerini Peplalar'a ilk yerleştirenlerdendir. Pietro Francisci'nin Lavagnino tarafından bestelenen “*Magiste Contro il Vampiro/Magiste Vampirlere Karşı*”(1961) filmindeki ‘*Streets of Salmanak/Salmanak Sokakları*’ teması, tamamen vurmali çalgılardan oluşturulmuştur. Besteci, bundan farklı olarak Pietro Francisci'nin “*Siege of Syracuse/Sirakuza Kuşatması*” (1960)“*Saffo - venere di lesbo/Saffo, Lesbos Venüsü*” (1960) ve “*Hercules/Herkül*” (1963) filmlerinin de müziğini yapmıştır. Sergio Leone'nin tek epik filmi olan “*Il colosso di Rhodes*”u da (1961) besteleyen Lavagnino'nun müziğini yaptığı önemli filmler arasında bulunan, Yönetmen Curtis Bernhard ve Alberto Cardone'nin 1962 tarihli “*Damon and Pythias/Damon ve Pityas*” filmi, ilginç konusuyla da dikkati çeker. Filmde, Liberal görüşlü bir Atinalı olan Pityas, ‘herkesin kardeş olduğunu düşündüğünden’ dolayı fikirlerini tehlikeli bulan Sirakuza Tiranı Dionisus tarafından ölüm cezasına çarptırılmıştır. Ancak, Dionisos, Pityas'ın hasta eşine bakmak için Atina'ya gitmesi gerektiğinden dolayı, cezasını ertelemiştir. Dionisos'a göre, yakın arkadaşı Damon'un kefillik ettiği Pityas geri dönemeyecek, böylelikle kendine olan güveni kırıldığından dolayı fikirlerini gözden geçirme fırsatı bulacaktır. Lavagnino, sonrasında Gian Paolo Callegari'nin “*Pontius Pilate*” (1962) ve Giorgio Ferroni'nin 1964 tarihli “*Il colosso di Roma/Roma'nın Dev'i*” filmlerini de besteleyecektir.

İtalyan film stüdyolarının en tanınmış bestecilerinden olan Mario Nascimbene bazı Hollywood Yapıtlarını da skorlamıştır. Bunların arasında Richard Fleischer'den “*Barabbas*” (1961) Robert

Rossen'den "*Alexander The Great*",(1956) King Vidor'dan da "*Salomon and Sheba*"(1959) bulunur. İtalyan yönetmen Lionello de Felice'nin "*Costantine il grande/Büyük Konstantin*", Nascimbene'nin bestelediği önemli filmler arasındadır. Francesco de Massi, besteci yönetmen işbirliğinin iyi bir örneğidir. Yönetmen Michele Lupo'nun filmlerine yaptığı müziklerle tanınan Massi, sanatçının 1962 tarihli iki yapıtı olan "*Il figlio di Spartakus/Spartakus'un Oğlu*" ve "*Colossus of the Arena/Arena'nın Devi*" ile kendisiyle çalışmaya başlamıştır. Sonrasında ise, yine aynı yönetmenin 1963 tarihli "*Goliath and Sins of Babylone/Golyat ve Babil'in Günahları*", "*Sette Contro Tutti/Yedi (Kişi) Hepsine Karşı*", 1964 tarihli "*Revenge of the Spartakus/Spartakus'un İntikamı*" ve 1965 tarihli "*Revenge of Gladiators/Gladyatörler'in İntikamı*" filmlerini bestelemiştir.

Carlo Savino, türün bir diğer önemli bestecisidir. Sanatçının eserleri arasında, Marino Girolami'nin 1962 tarihli "*The fury of Achilles/Akil'in Öfkesi*", Primo Zeglio'nun "*I am Semiramid/Ben Semiramis*"(1963), Nick Nostro'nun "*Spartakus and Ten Gladiators/Spartakus ve On Gladyatör*" (1964), Victor Tourjansky'nin "*Herod the Great*" (1958) ve Sylvio Amadio'nun "*War Gods of Babylon/Babil'in Savaş Tanrıları*" (1962) gibi filmlerin müzikleri bulunmaktadır. Savino gibi, farklı yönetmenlerle çalışan bir diğer besteci de, Enzo Masetti'dir. Alessandro Blasetti'nin "*Fabiola*", (1949) Pietro Francisci'nin "*Hercules*" (1958) ve "*Atilla*"(1954) gibi filmlerinin hepsi Enzo Masetti tarafından bestelenmiştir. Ünlü film müzikçisi Carlo Rusticelli de birçok epığı bestelemiş ve türün önemli bestecilerinden birisi haline gelmiştir. Rusticelli'nin bestelediği filmler arasında "*Anibale/Hanibal*" (Y: Carlo Ludovico Bragaglia/1958) "*The Quinn of Babylone/Babil Kraliçesi*"(Y:Carlo Ludovico Bragaglia/1954) "*Amazons of Rome/Romalı Amazonlar*"(Y: Carlo Ludovico Bragaglia/1961) "*Coriolano eroe senza patria/Coriolanus, Vatansız Kahraman*" (Y:Giorgio Ferroni/1964) ve "*Nefertite/Nefertiti*" (Y: Fernando Cerchio/1961) bulunmaktadır.

Bazı İtalyan Besteciler, sinemanın başka türlerine yoğunlaşmış, epiklere yalnızca bir iki filmle katkıda bulunmuşlardır. Bu besteciler ve besteledikleri filmler de şöyle sıralanabilirler: Franco Mannino "*The Fall of Rome/Roma'nın Düşüşü*"(1963/Y: Antonio Margheriti), Aldo Piga "*I tre centurioni/Üç Sentiyon*"(Y: Roberto Mauri/1964), Alessandro Alessandrini "*Helen of Troy/Troyalı Helen*" (Y: Alfonso Brescia/1973), Marcello Giombini "*Magnificent Gladiator/Müthiş Gladyatör*" (1964/ Y: Alfonso Brescia), Carlo Franci "*Il gladiatore di Roma/Roma Gladyatörü*" (1962/Y: Mario Costo), "*Caesar Against the Pirates/Sezar Korsanlar'a Karşı*" (Y: Sergio Grieco/1962), Ennio Porino "*Nero and the Burning of Rome/Nero ve Roma'nın Yakılışı*" (Y: Nick Nostro/1953) Roberto Nicolosi "*La Rivolta dei Gladiatori/Gladyatörlerin İsyanı*" (Y:Vittorio Cottafavi/1958), "*The Giant of the Maraton/Maraton Dev'i*" (Y: Jacques Toueneur, Bruno Vailati/1958) Giovanni Fusco "*Cleopatra's Doughter/Kleopatra'nın Kızı*" (Y:

Fernando Cerchio/1960), Carlo Savina “*Head of a Tyrant/Tiran’ın Kellesi*” (Y: Fernando Cerchio/1959), Nino Rota “*The Queen of Sheeba/Sebe Melikesi*” (Y: Pietro Francisci/1952).

Tür ve Müzik İlişkisi

Bu bölümde, öncelikle, epiklerde neden genellikle klasik müzik kullanıldığına değinmek isteriz. Platon ve Aristoteles’e dayanan sanat görüşüne göre, sanat, Mimesisdir. Bu, sanat denilen etkinliğin, taklitle ortaya çıktığı gerçeğine de değinir. “*Resim dendiğinde renk, edebiyat dendiğinde söz, müzik dendiğinde ise ses taklidin malzemeleridir (...) Edebiyat, insanın doğasında bulunan kin, acı, öfke, nefret, kıskançlık, şefkat, aşk, sevgi gibi kimi özelliklerini taklit eder. Bu özelliklerin renk veya ses aracılığıyla taklit edilip edilemeyeceği ise bir başka sorudur*”.¹¹

Film müziğinde, bestecinin kaygısı, olayın geçtiği yer, kültür ve zamanı müzikte taklit etmek olacaktır. Bu taklitte de, filmin geçtiği dönemin enstrümanlarını kullanmak önemli çözümlerden birisidir. Bir başka kaygı da, yukarıda saydığımız tüm bu unsurları güncel bir müzik türüyle yansıtmak olacaktır. Her ne kadar klasik müzik eserleri, 16. ve 20. Yüzyıl arasındaki bir dönemde verilmiş olsa da (yani eski çağa oranla günümüze çok daha yakın bir dönemde yapılmış olsalar da) filmin konusu eskiye ait olduğundan klasik müzik kullanımı yadırganmayacaktır. Öte yandan, film müziğinde popüler ya da çağdaş bir tür kullanılması gerektiğinden, her dönemde popüler olmuş klasik müzik, bu arayışın da karşılığını verecektir.

Müziğin türünün, filmin geçtiği dönemle aynı olmayışı sorunsalını aşmak için kullanılan bir yöntemin, o döneme ve yöreye ait enstrümanlar kullanmak olduğundan söz etmiştik. Alex North, 1963 tarihli “*Kleopatra*” filminde, tam olarak Otantik Roma olmasa da, kökenleri antik çağa dayanan çalgılardan bir grup enstrümanı bir araya getirmiştir. Bu enstrümanlar arasında, Dulcimer (zither ailesinden kanun tipinde bir enstrüman), Çin Obuası, Yugoslav Flüdü, Sarrusophone, Lut, Mandolin, Kıtara, Bag Pipes (tulum ya da gayda olarak),Crotaller (diğer bir adı da Antik Ziller), Gong ve farklı notalar çıkaran ziller bulunuyordu. North, ayrıca bu filmde kullanmak için bir tür synthesizer olan Ondioline’i Fransa’dan Amerika’ya taşımıştı. İlk kez bir filmde kullanılan cihazın sesi, tahta nefesliler, mandolin ve vurmali çalgıların bir karışımı olan özgün bir sestir.

Epikler’de Klasik müzik kullanılmasının bir nedeni de, sinema tarihi boyunca, film müziğini domine eden türün klasik müzik olmasıdır. Türün altın çağı olan 1950ler’de, klasiğe alternatif olan türlerin sinemada kullanımına ise nadiren rastlanmasındır. Bir başka deyişle, 1970ler’e kadar yapılan Epiklerde, müzik, belli bir tür seçiminde ısrarlı olunmadan öylesine yapılmıştır. Dolayısıyla, alışlagelmişin başarı garantisi, yapımcılar için cazip gelmiştir.

¹¹İsmail Demirdöven, “Felsefe ve sanattan müziğe doğru sabırlı adımlar”, Müzik ve Zihnin Gizemleri, Ethem Kocabaş, Semra Türk, Altın Kitaplar, İstanbul, 2003, s.64.

Müzik türlerini tanımlamada kullanılan en iyi unsur, yarattıkları histir. Dolayısıyla, yukarıda saydığımız tüm unsurların dışında, klasiğin kullanılmasında esas nedenlerinden birisi, türün, epik filmlerdeki kahramanlık ve zafer gibi unsurları yansıtabilmesidir. Vangelis'in, Amerika'nın keşfiyle ilgili olan "1492" filmi için (Y: Ridley Scott/1992) bestelediği ana tema, konudaki 'zafer' hissini en iyi şekilde vermektedir. Epiklerde, senfonik orkestranın müziğin yükseldiği noktada verdiği coşku ve kullanılan enstrümanların sayısı, konuda anlatılanı pekiştirici niteliktedir. Sözelimi bir savaş sahnesinde, görüntüdeki askerlerin sayısı ile kullanılan enstrümanların sayısı, yarattığı duygu da gösterilen kahramanlıkla özdeşleşir.

Antik Çağ ve New Age

1970ler'den itibaren gençleşen sinema seyircisi çağdaş yaşamı işleyen filmleri tercih ettiğinden, tarihi filmler, 2000'lere kadar 30 yıl kadar bir süreyle üretilmediler. Yazar Larry M. Timm'in, "The Soul of Cinema" isimli kitabında, 1962 tarihli "Kleopatra" filmi (Y: Joseph L.Mankiewicz) 'Son Epik' başlığı altında işlemesi bu olguya işaret eder.¹² Dolayısıyla, 1970 ve 80li yıllarda epiklerin ciddi anlamda bir üretimlerinin olmadığı söylenebilir. 1990 yılında tam da Akustik New Age'in başlangıcına denk gelen "Last Temptation to Christ/İsa'ya Son Çağrı", bu türde bir müzik içeriyordu. Martin Scorsese'nin yönettiği filme, Peter Gabriel'in yazdığı müzik öylesine uyum göstermişti ki, İnterstar Televizyonu, Körfez Savaşı'ndan CNN aracılığıyla canlı yayınına geçtiğinde, Ortadoğu Havası taşıyan bu ana temayı, sinyal müziği olarak kullanıyordu. Bununla birlikte, istisnalar dışında 1990lar'da, kayda değer bir film, ya da dikkati çeken bir film müziği gerçekleştirilmedi.

1970ler'in sonu, elektronik müziğin popüler sinemaya girdiği yıllardır. Elektronik, önce, günümüzde geçen filmlerle sinemaya girdi. Sinema'da Elektronik New Age'in belli başlı ilk ürünü, Giorgio Moroder'in bestelediği 1977 tarihli Alan Parker filmi "Midnight Express/Gece Yarısı Ekspresi"dir. Vangelis'in bestelediği 1982 tarihli Hugh Hudson filmi "Chariots of Fire/Ateş Arabaları"nın konusu ise, 20. Yüzyıl Başı'nda geçiyordu. Dolayısıyla bestecisi Vangelis, tarihi filme elektronik müzik yapma sorununu başarıyla çözümlenmişti. Vangelis'in bu sorunun üzerinden gelmesini sağlayan, film müziğinde klasik müziğe en büyük alternatif olan Elektronik New Age'in aslında progresif bir tür oluşuydu. Yarattığı his, filmlerin işlediği konulara uygundu. Ayrıca, Vangelis'in müziğinde, Timpani, Horn (Korno) ve Strings (yaylı çalgılar) gibi enstrümanlara karşılık gelen synthesizer sesleri bulunmaktaydı.

¹²Larry M. Timm, The Soul of Cinema: An Appreciation of Film Music, Prentice Hall, New Jersey, s..209.

Elektronik müziğin Epik Filmlerde de 1950li yılların başlarında kullanılması denenmişti. Besteci Miklos Rozsa'ya "*Ben-Hur*"da İsa ile ilgili sahnelerde Theremin kullanması teklif edilmiş, ancak, besteci, elektronik soundun M.S. I. Yüzyılda söz konusu bile olamayacağı gerekçesiyle bu teklifi reddetmişti. Tarihi filmde elektronik müzik kullanılması sorunsalını çözümlleyen Vangelis sayesinde bu sorun ilerideki dönemde aşıldı. 1992 yılından itibaren her yerde çalınan "*1492*" ana temasını tam da ortaçağda yaygın bir Portekiz Şarkısı La Folia'nın akor dizesi üzerine kuran Vangelis'in bir sonraki yapıtı "*Alexander*" ise (Y: Oliver Stone/2004) bu kez Antik Çağ'da geçecekti. Vangelis'in, "*Alexander*" filminin en can alıcı teması olan '*Roxane'in Düğünü*'nde uzak doğuya ait metal vurmali çalgıları elektronik müziğin bir unsuru olan monoton vuruşlarla değerlendirmesi, bestecinin, tarihi filmde fütürist müzik kullanımını sorunsalını başarıyla aşmasının bir göstergesidir.

Film dünyası, Vangelis sayesinde "*Alexander*" filmine kadar Elektronik New Age'den yararlandı. Ancak, dönem bazında, film müziğinde genel eğilim, klasiğe dönüş yolundaydı. Bununla birlikte, dönüş yapan senfonik müzik, 1980ler'deki pop müzik ortamından etkilenmiş, form ve melodi gibi unsurlar açısından evrim geçirmişti. 1990lı yıllarda yaygınlaşan etnik müzik de film müziğinde yaratılan bu harmana katkıda bulundu. Burada dikkati çeken bir konu, Klasik Müziğin anlatı tekniklerinden farklı olan bir müziğin, Sinemasal Anlatı'da devreye girmesiydi.

1990'lı yılların müzik dünyasına bir göz atıldığında, etnik müziğin popüler müzik piyasasında öne geçtiği görülür. Etnik müzik, Afrika'da Selif Keita gibi aranje edilmiş yerel müzik olduğu gibi, (İrlanda-Kelt, Ortadoğu gibi) ülkelerin folk müziğine dayanan Akustik New Age görünümünde de olabiliyordu. Dolayısıyla, 1990lar'dan sonra gelişen Senfonik Film Müziği, etnik müzikten de yararlandı. Kısacası, sinemada, melodi, ritm ve form açısından bambaşka bir müzik türü vardı. Öyle ki, film müziği, farklı sahnelerde farklı türlerin ağırlığını hissettirdiği hibrit bir harmandan oluşuyordu.

James Horner'ın bestelediği "*Troy/Troya*" gibi filmlerde geliştirilecek bu tarzın ilk ve en bariz örneği, "*Gladyatör*" filmiydi. 2000 tarihli yapıta Hans Zimmer'in yazdığı müzik, yer yer büyük orkestra ile icra edilen ana temayı da içeriyordu. Müzik, filmde kronolojik olarak, başlangıçta, karanlık (arkaik) dönemi yansıtan mağara ekosunun kullanıldığı elektro akustik sesler, akustik bir enstrüman olan Duduğun ön planda olduğu sahneler, finalde senfonik müzik, bitiş jeneriğinde ise (synthesizer'da programlanan) sequencer sesleri içermekteydi. Kelt Müziği tarzında olan ancak elektronik alt yapıya sahip olan bitiş jeneriği ise, Lisa Gerrard tarafından Kelt dilinde icra edilmişti.

İlginç bir şekilde, elektronik müzik, sinemadan gittikçe silinmekte, ancak etnik temalar ve akustik enstrümanlar bu harmanda git gide yükselmektedir. "*Gladyatör*"de perküsyon açısından Ortadoğu Enstrümanları giriş yapmışken, Ridley Scott, Haçlı Seferleri'yle ilgili olan bir sonraki filmi "*The*

Kingdom of Heaven/Cennetin Kralığı’nda Türkiye’de etnik müzik yapan Kardeş Türküler grubundan da yararlanmıştı. Bu tarihten sonra, epiklerin müziği akustik (etnik) new age ile senfonik müzik arasında gidip gelmiş, bir başka deyişle orta sesler ön plana çıkmıştır.

Besteciler, günümüzde, müzik platformları sayesinde Sümerler’e kadar antik çağ müziğini araştırabilmekte, filmlerde sergileyebilmektedirler. Yanısıra, bu enstrümanların rekonstrüksiyonları yapılmakta, besteler bu yeni yapım çalgılarla da icra edilebilmektedirler. *“Agora”* filminde sonradan vali olacak Orastes, öğrencilik yıllarında Hipatya’yı etkileyebilmek için sahneye çıkıp kaval çalar. Çaldığı beste, son derece ilkel bir tema olmakla birlikte, filmin müziğini yapan Dario Marinelli’nin iyi bir araştırma ile devrin müzik ortamını keşfettiğinin bir göstergesidir. Orastes’in çaldığı tema ile streaming sitelerinde yer alan ve Arkaik Çağ Grek Temaları’nı içeren albümlerdeki eserlerin birbirine çok yakın olması bunun bir delilidir.

Önceki paragraflarda, Etnik temalar ve enstrümanların film müziğinde gitgide daha fazla kullanılıyor olduğundan söz edilmişti. Prehistorik sesler veren Afrika ve Ortadoğu çıkışlı vurmali çalgılar, günümüz dünyasında hemen bütün epiklerde yavaşça yerlerini alıyorlar. Ortadoğu Temaları’nın epiklerde kullanılması, en azından 1960lar’a *“Kleopatra”* filmine kadar uzanır. Filmde, Kleopatra’nın, Anadolu’daki Tarsus’a gelmesine eşlik eden şahaser bir tema, Anadolu ve Mısırba bağlantı taşır. Benzer bir şekilde, *“La Schave di Cartahine/Kartaca Köleleri”* için, (Y:Guido Brignone/1956) daha önce *“Fabiola”*’yı da (Y:Alessandro Blasetti/1949) besteleyen Enzo Masetti seçilmiş, Tarsus’daki sarayda geçen bir sahnede, sevilen bir Kartaca Aryası seslendirilmiştir. Maria Alonso tarafından İtalyanca icra edilen müzik, atmosferik müziğe de iyi bir örnektir.

Yönetmen Edward Bazalgette’nin 2006 tarihli *“Hannibal”* filmindeki bir sekansta, paralel kurguyla önce Avrupa’da bulunan Hannibal, sonra da Hannibal’in istediği bir destek konusunda karar almak için Kartaca’da toplanan Senato görünmektedir. Kartaca görüntüleri başlar başlamaz, sahneye Ortadoğu ve Afrika perküsyon enstrümanları eşlik eder. Benzer bir şekilde, Vangelis’in yaptığı *“Alexander”*’da (Y: Oliver Stone/2004) Büyük İskender Babil’e vardığında müzikte bir Rumeli Havası ortalığı sarar. Bu, Helenik Kültür’ün İskender’le Asya’ya taşınmasına bir gönderme niteliğindedir.

Sonuç

Epik Filmlerin, esprili bir biçimde *“Hollywood’a Göre Dünya Tarihi”* olarak isimlendirilmeleri aslında bu filmler hakkında bize fikir vermektedir. Bunlardan birincisi, bu tür filmlerin (İtalya’nın yanı sıra) en fazla Hollywood’da üretilmeleridir. Gerçekten de Epikler, artık İtalya’da değil, Hollywood Stüdyolarında yapılmaktadırlar. Globalizasyon, filmlerin, birçok ülkenin katılımıyla

gerçekleştirilmesini sağlamıştır. İkincisi ise bu filmlerin kapsamının, konusu Orta Asya’da geçen Taras Bulba’dan, en önemli aktörü Erroll Flynn olan Korsan filmlerine kadar uzamasıdır. Burada, Epik Filmlerin bir diğer adının da ‘*Kılıç Sandalet Filmleri*’ olduğunun hatırlatılması gerekir. ‘*Kılıç ve Sandalet Filmleri*’ tanımlaması, aslında bu filmlerin işledikleri dönemin karakteristik özellikleri hakkında ipucu vermektedir. Tanım, erkeklerde, savaş ve eril unsurları temsil eden ‘*Kılıç*’ ile aşk ve güzellik gibi kadınsı olguları temsil eden ‘*Sandalet*’i içerir. Ancak, çalışmamız, *Klasik Epik* denilen ve Epikler içinde bir alt tür oluşturmuş filmlerle sınırlı tutulmuştur. Bununla birlikte, Korsan Filmleri, görsellikte olduğu kadar müzikte de Klasik Epikleri örnek aldıklarından bu türden bir örnek vermek isteriz. Sürrealist unsurlar içeren ve postmodern bir film olan “*Pirates of the Caribbean: Dead Man’s Chest/Karayip Korsanları: Ölü Adamın Sandığı*” yarı üst açıdan gemilerin toplu çekimi, denizcilik, deniz korsanları gibi unsurlarıyla görsellikte Epikler’i taklit ederken, müziği ise, epik film skorlarının bir özeti niteliğindedir. Karayip Korsanları Film Serisi’nin ana teması, “1492”nin ana temasıyla birlikte en çok çalınan eser olmakla birlikte, filmin müziği yalnızca bu ana temadan ibaret değildir. Serinin, her saniyesi bir konser gibi izlenebilen filmleri, icra, kayıt, (bazı sesler synthesizerdan geldiklerinden dolayı ise) programlama gibi unsurlarıyla senfonik film müziğinin günümüzde geldiği noktanın bir göstergesidir. İk film, Beethovenvari bir temayla başlar, müzikteki son noktaya ulaşarak sonuçlanır. 50.000 yıllık bir flütle ilk örneklerine rastladığımız, Sümer Besteleri’nin rekonstrüksiyonlarıyla bizleri 4000 yıl öncesine götüren, İngiltere’de faaliyet gösteren “Kings Singers/Kralın Şarkıcıları” grubu sayesinde M.S. 800ler’deki halini öğrendiğimiz müzik, Hans Zimmer’in “*Karayip Korsanları*” filmi için bestelediği müzik ile doruğa ulaşmıştır.

KAYNAKÇA

- Betton, G. (1993) Sinema Tarihi, İstanbul: İletişim Yayınları-Cep Üniversitesi
- Ceylan, B. (2018) Hürriyet Ege, İzmir: Hürriyet Yayıncılık
- Çığ, M.İ., (2015) Ortadoğu Uygarlık Mirası -2, İstanbul: Kaynak Yayınları
- Demir, M. (2014) Lidyalılar, Mythos’tan Logos’a, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınevi
- Demirdöven, İ. (2003) “Felsefe ve Sanattan Müziğe Doğru Sabırlı Adımlar”, Müzik ve Zihnin Gizemleri, İstanbul: Altın Kitaplar
- Herrmann, B. (1992) Herrmann on Film Music, Bernard Herrmann Film Scores CD’si, New York: Milan Entertainment Inc
- Hürriyet Gazetesi (2022). İstanbul, Hürriyet Matbaacılık
- Mansel, A.M. (2014) Ege ve Yunan Tarihi, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınevi

Milliyet Sanat Dergisi. (2015) İstanbul: Milliyet Yayın Grubu

Mimarođlu, İ. (2014) Müzik Tarihi, İstanbul: Varlık Yayınları

Timm, Larry M. (2003) The Soul of Cinema: An Appreciation of Film Music, New Jersey: Prentice Hall